

SKUPŠTINA CRNE GORE

Odbor za ljudska prava i slobode

Broj: 00-51/19-110/3

Podgorica, 12. novembar 2019. godine

INFORMACIJA

SA SASTANKA PREDSEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE DR HALILA DUKOVIČA SA SPECIJALNOM IZVJESTITELJKOM UN ZA TRGOVINU LJUDIMA, POSEBNO ŽENAMA I DJECOM MARIJOM GRACIJOM ĐAMARINARO, održanog u Podgorici 6. novembra 2019. godine

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je održao sastanak sa specijalnom izvjestiteljkom UN za trgovinu ljudima, posebno ženama i djecom Marijom Gracijom Đamarinaro, u sklopu njene posjete Crnoj Gori koja je trajala od 1. do 8. novembra 2019.

Cilj posjete Crnoj Gori je procjena stanja u oblasti trgovine ljudima i prikupljanje informacija iz prve ruke o aktivnostima koje se preduzimaju u borbi protiv trgovine ljudima, naročito o mjerama preduzetim u zaštiti ljudskih prava žrtava trgovine ljudima i o uticaju nacionalnih, regionalnih i međunarodnih anti-trafiking mjera usmjerenih ka žrtvama trgovine ljudima. Poseban akcenat je usmjeren na izazove u pogledu implementacije međunarodnih i pravnih okvira o trgovini ljudima, naročito ženama i djecom.

U skladu sa njenim mandatom, specijalna izvjestiteljka tokom posjete državi obraća pažnju na brojna pitanja, uključujući:

- oblike i manifestacije trgovine ljudima, koji podrazumijevaju sve oblike trgovine, bez obzira na njihovu nacionalnu ili transnacionalnu prirodu i sve vrste eksploatacije, uključujući, ali se ne ograničavajući na seksualnu eksploataciju, radnu eksploataciju, eksploataciju u porodici, prisilno prosjačenje, prisilni rad, ropstvo ili slične prakse i uklanjanje organa;

- zakonodavni, politički i institucionalni okvir, odnosno pravni okvir koji kriminalizuje trgovinu ljudima u skladu sa definicijom utvrđenom Protokolom za sprečavanje, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudima i nacionalnim strategijama i mehanizmima saradnje u borbi protiv trgovine ljudima i pružanje pomoći žrtvama;

- ranu podršku koja uključuje ranu identifikaciju i pomoć žrtvama trgovine ljudima, sa posebnim naglaskom na безусловnu prirodu takve podrške žrtvama koje učestvuju u krivičnom postupku;

- pristup efikasnom pravnom lijeku, naknadi štete i posebno obeštećenje žrtvama i druge mjere koje imaju za cilj socijalnu inkluziju preživjelih;

- istragu, krivično gonjenje i kažnjavanje počinitelja i prava žrtava u krivičnom postupku, uključujući načelo nekažnjivosti žrtava trgovine ljudima za krivična djela počinjena tokom ili kao posljedica trgovine ljudima;

- mjere usmjerene na sprečavanje trgovine ljudima i naročito intervencije usmjerene na identifikovane ranjive grupe i

- saradnju i partnerstva, naročito u pogledu prekograničnih slučajeva, ali i saradnju sa drugim akterima, kao što je privatni sektor u borbi protiv trgovine ljudima.

Tokom posjete Crnoj Gori specijalna izvjestiteljka se sastala sa predstavnicima: Ministarstva vanjskih poslova, Ministarstva za ljudska i manjinska prava, Ministarstva pravde, Ministarstva zdravlja, Ministarstva prosvjete, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva unutrašnjih poslova, Zavoda za zapošljavanje, Uprave policije, institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Vrhovnog suda, Apelacionog suda i Višeg državnog tužilaštva. Takođe, sastala se sa predstavnicima nevladinog sektora koji se bave zaštitom žrtava trgovine ljudine, kao i sa predstavnicima relevantnih međunarodnih organizacija.

Tokom posjete Crnoj Gori specijalna izvjestiteljka za trgovinu ljudima, posebno ženama i djecom je posjetila Prihvatni centar za azilante u Spužu i Alternativni smještaj za azilante na Koniku

kako bi izvršila procjenu izazova na identifikaciji i pružanju pomoći žrtvama trgovine ljudima u okviru mješovitih migracija.

Na Sastanku sa predsjednikom Odbora za ljudska prava i slobode dr Halilom Dukovićem specijalna izvjestiteljka UN za trgovinu ljudima, posebno ženama i djecom, Marija Gracija Đamarinaro je saopštila da je upoznata sa zakonodavnim okvirom koji se odnosi na borbu protiv trgovine ljudima, Memorandumom o saradnji u oblasti borbe protiv trgovine ljudima i nizom drugih propisa kojima je regulisana ova oblast u Crnoj Gori.

Postavila je sledeća pitanja:

- Da li u Crnoj Gori postoje konkretni zakonski propisi koji se odnose na prosjačenje, kako prosjačenje koje se dešava zbog obezbjeđivanja sredstava neophodnih za život, tako i za organizovano prosjačenje?

- Kakav je odnos građana Crne Gore prema migrantima s obzirom da je u značajnom broju evropskih država prisutna netrpeljivost prema njima?

- Da li Crna Gora planira izmjene politike koja se odnosi na granice i migracije kada postane članica Evropske unije s obzirom da sada ima veoma liberalnu politiku u toj oblasti, što je za svaku pohvalu s aspekta poštovanja ljudskih prava migranata, zbog čega druge države treba da se ugledaju na Crnu Goru?

Specijalna izvjestiteljka je mišljenja da je evidencija slučajeva trgovine ljudima u Crnoj Gori dosta slaba i da bi Odbor za ljudska prava i slobode trebalo da skrene pažnju nadležnim institucijama da posebno vode računa o elementima potencijalnog postojanja trgovine ljudima u aktivnostima krijumčarenja i prevoza migranata do granica susjednih država, prvenstveno Hrvatske. S obzirom da je upoznata da značajan broj lica u Crnoj Gori izraze namjeru da apliciraju za azil u zemlji, a nakon toga se ne pojave na inicijalnom intervjuu, specijalna izvjestiteljka je sugerisala da se nadležnim organima skrene pažnja da dodatno vode računa o indikacijama potencijalne trgovine ljudima. Naglasila je da je važno da se ponovo otvori Sklonište za žrtve trgovine ljudima koje je nedavno zatvoreno, jer nevladina organizacija ne posjeduje potrebnu licencu za pružanje ove vrste usluga. Mišljenja je da treba definisati privremeno rješenje i organizaciji koja je do sada obavljala taj posao, omogućiti nastavak djelovanja, jer je Sklonište neophodno. Takođe, potrebno je obezbijediti dovoljno finansijskih sredstava za pružanje ovih usluga. Podsjetila je da je crnogorskim zakonodavstvom propisano da će korišćenje sredstava Fonda za naknadu štete žrtvama krivičnih djela biti moguće tek od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Apostrofirala je važnost socijalne inkluzije žrtava trgovine ljudima.

Specijalna izvjestiteljka UN za trgovinu ljudima, posebno ženama i djecom je ukazala na važnu ulogu koju Skupština Crne Gore treba da ima u praćenju svih aktivnosti koje realizuje Vlada Crne Gore. Takođe, potrebno je obezbijediti veću nezavisnost instituciji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i unaprijediti ulogu Skupštine u postupku imenovanja Zaštitnika.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je istakao da Crna Gora izražava punu posvećenost aktivnostima na sprečavanju i suzbijanju trgovine ljudima, zaštiti ljudskih prava žrtava trgovine ljudima, osmišljavanju sveobuhvatnog okvira za pružanje zaštite i pomoći žrtvama i svjedocima, kao i obezbjeđivanju efikasne istrage i krivičnog gonjenja i unapređenju međunarodne saradnje u ovoj oblasti. Kada je riječ o trgovini ljudima, naglasio je da je Crna Gora tranzitna zemlja, a ne zemlja porijekla ili krajnje destinacije. U Crnoj Gori trgovina ljudima se pojavljuje na nivou pojedinačnih slučajeva, što je rezultat koordiniranih aktivnosti državnih institucija na ovom polju, pažljivog istraživanja uzroka nastajanja te pojave i ranog preveniranja. Crna Gora je uspostavila adekvatne mehanizme, kako na normativnom, tako i na institucionalnom planu za efikasno i odlučno suprostavljanje ovom problemu.

Zakonodavstvo kojim je regulisana ova oblast je dobro, ali veću pažnju treba posvetiti implementaciji zakona i zaštiti žrtava trgovine ljudima. Za kriminalizaciju trgovine ljudima i procesuiranje trgovine ljudima glavni propisi su Krivični zakonik i Zakonik o krivičnom postupku. Krivičnim zakonikom Crne Gore obuhvaćena su krivična djela kojim se kriminalizuje trgovina ljudima, a to su: čl. 444 trgovina ljudima, čl.445 trgovina djecom radi usvojenja i čl. 446 zasnivanje ropskog odnosa i prevoz lica u ropskom odnosu. Na inicijativu Kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima u skladu sa preporukama GRETA-e koje se tiču same definicije kd trgovine ljudima, izmijenjen je član 444 KZ-a, uvođenjem „ropstva i radnji sličnih ropstvu“ i „sklapanje nedozvoljenog braka“ kao dva nova oblika eksploatacije koja nastaju kao posledica djela trgovine ljudima. Zatim, uvedena je i odredba koja tretira irelevantnost pristanka žrtve trgovine ljudima na namjeravanu eksploataciju, kao i: otežavajuće

okolnosti za odmjeraвање kazne u slučaju da je krivično djelo izvršeno od strane službenog lica prilikom obavljanja njegovih-njenih dužnosti. Takođe, i pomjeranjem starosne granice sa 14 na 18 godina u članu 445 koji kriminalizuje trgovinu djecom radi usvojenja uveden je i termin žrtve krivičnog djela, kao i dva nova člana u Krivičnom zakoniku: Trgovina djelovima ljudskog tijela i Oglašavanje trgovine djelovima ljudskog tijela.

Informisao je specijalnu izvjestiteljku o radu Odbora za ljudska prava i slobode, kao jednog od 14 stalnih radnih tijela Skupštine Crne Gore, multisektorskom pristupu i kvalitetnoj saradnji sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore, državnim organima, međunarodnim i nevladinim organizacijama. Takođe, informisao je aktivnostima Odbora na planu unapređenja prava djece, posebno djece sa smetnjama u razvoju. Naglasio je da je Odbor, u saradnji sa Zaštitnikom i nadležnim organima, preduzeo niz aktivnosti na sprečavanju svih vidova eksploatacije djece. Između ostalog, u januaru 2014. Odbor je organizovao Drugi regionalni sastanak parlamentarnih radnih tijela nadležnih za ljudska prava i prava djeteta sa ombudsmanima za djecu zemalja regiona, čime je Crna Gora dala svoj doprinos Kampanji Savjeta Evrope protiv seksualnog iskorišćavanja djece "Jedno od petoro". Posebnu pažnju Odbor je posvetio suzbijanju prosjačenja i radne eksploatacije djece, zastupljene posebno kod romske populacije, a naročito tokom ljetnjih mjeseci na primorju. Podsjetio je da prosjačenje predstavlja tradiciju kod romskog naroda, tako da je ove slučajeve teško otkriti i procesuirati. Istakao je da se Odbor priključio Kampanji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore „Naučimo ih nešto drugo“, koja je sprovedena u cilju prevencije i sprečavanja prosjačenja djece.

Predsjednik Odbora je najavio da će Odbor do kraja novembra na sjednici u proširenom sastavu razmotriti Strategiju za borbu protiv trgovine ljudima 2019-2024. sa Akcionim planom za 2019. Takođe, informisao je da će Odbor, u saradnji sa UK Human Trafficking Foundation, u martu 2020. godine organizovati Međunarodnu radionicu na temu: „Saradnja evropskih parlamentaraca u borbi protiv trgovine ljudima u zemljama Zapadnog Balkana” koja je bila planirana za 9/10. oktobar 2019. godine, ali je zbog dešavanja u britanskom Parlamentu, na predlog partnera iz Velike Britanije, pomjerena za prvi kvartal 2020. Međunarodna radionica predstavlja nastavak regionalnog okupljanja na ovu temu, započetog u Beogradu, u maju 2017. godine i nastavljenog u Albaniji u septembru 2018. godine, a na Radionicu su bili pozvani poslanici iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Hrvatske, Republike Kosovo, Crne Gore, Republike Sjeverne Makedonije, Rmunije, Srbije, Slovenije i Ujedinjenog Kraljevstva, kao i predstavnici nadležnih državnih organa Crne Gore i naši partneri iz međunarodnih organizacija i civilnog sektora.

Dr Halil Duković je ocijenio da je odnos crnogorskih građana prema migrantima pozitivan, čemu doprinosi prethodno iskustvo sa izbjeglicama sa početka 1990-ih godina i to što je naša država turistička destinacija koju posjećuje veliki broj turista iz svih krajeva svijeta. Informisao je da postoji Centar za prihvatanje azilantata i istakao da nema netrpeljivosti između crnogorskog stanovništva i migranata. U Crnoj Gori nije zabilježen nijedan slučaj nasilja prema ovim licima. Kada je riječ o politikama Crne Gore nakon pristupanja Evropskoj uniji, mišljenja je da će Crna Gora usklađivati svoje standarde sa evropskim.

Zaključeno je da uspješna borba protiv trgovine ljudima podrazumijeva multisektorski pristup i intenzivnu saradnju, uz primjenu efikasnih mjera na planu prevencije, suzbijanja, kažnjavanja učinilaca i zaštite žrtava.

Specijalna izvjestiteljka UN za trgovinu ljudima, posebno ženama i djecom Marija Gracija Đamarinarić će sačiniti Nacrt izvještaja sa zaključcima koji će dostaviti svim subjektima sa kojima se sastala, radi komentara i sugestija, a zvaničan Izvještaj biće predstavljen na sjednici Savjeta UN za ljudska prava u junu 2020. godine.

IZJAVA
SPECIJALNE IZVJESTITELJKE UN ZA TRGOVINU LJUDIMA, POSEBNO ŽENAMA I
DJECOM MARIJE GRACIJE ĐAMARINARO PO ZAVRŠETKU POSJETE CRNOJ GORI,
održane od 1. do 8. novembra 2019. godine

Podgorica, 8. novembar 2019. godine

Na poziv Vlade Crne Gore, zemlju sam zvanično posjetila u periodu od 1. do 8. novembra 2019. godine kako bih izvršila procjenu situacije u oblasti trgovine ljudima, posebno ženom i djecom, kao i kako bih definisala nivo ostvarenog napretka i preostale izazove u borbi protiv ovog vida kršenja ljudskih prava.

Ovim putem želim da izrazim svoju iskrenu zahvalnost Vladi Crne Gore na ovom pozivu, kao i na punoj saradnji koja mi je pružena, kako prije, tako i tokom moje posjete. Sama činjenica da je Vlada pozdravila moj dolazak ukazuje na posvećenost zemlje borbi protiv trgovine ljudima.

Tokom svoje osmodnevne posjete Crnoj Gori bila sam u prilici da razmijenim stavove sa brojnim ministrima i zvaničnicima Vlade iz Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva vanjskih poslova, Ministarstva ljudskih i manjinskih prava, Ministarstva pravde, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva obrazovanja, Ministarstva zdravlja, Državnog tužilaštva, Vrhovnog suda, Uprave policije, kao i članova Parlamenta i kancelarije Ombudsmana. Posjetila sam i Prihvatni centar za azilante u Spužu i alternativni smještaj za azilante na Koniku. Takođe sam imala i sastanke sa predstavnicima organizacija civilnog društva koji se bave pitanjem trgovine ljudima i povezanim pitanjima, a bila sam i u prilici da posjetim dva skloništa u Nikšiću i u Podgorici. Na kraju, imala sam sastanke sa predstavnicima agencija, fondova i programa sistema Ujedinjenih nacija, kao i sa članovima diplomatske zajednice u Crnoj Gori.

Na osnovu mojih preliminarnih saznanja, a uprkos činjenici da nema dovoljno zvaničnih raspoloživih podataka, migranti koji prate takozvanu „Balkansku rutu“ vide Crnu Goru kao tranzitnu zemlju i destinaciju; a obzirom da predstavljaju ranjivu grupu, tokom svog putovanja, neki od njih mogu da postanu žrtve trafikinga i eksploatacije. Međutim, takođe je prisutan i problem internog trafikinga koji posebno pogađa romske zajednice. Sve ukazuje na to da je trgovina ljudima posebno izražena na primorju i to tokom ljetnje sezone, gdje su posebno zabrinjavajući slučajevi trgovine ljudima za potrebe seksualne i radne eksploatacije, služenja u domaćinstvu i prosječanja. Zapravo, najskorije identifikovani slučaj odnosio se na dva državljana Pakistana koji su bili žrtve trgovine ljudima u cilju radne eksploatacije u ugostiteljskoj djelatnosti. Civilno društvo je izrazilo svoju zabrinutost da je broj ovih slučajeva veći od onih koji su trenutno identifikovani.

Djeca, posebno iz romskih zajednica, predstavljaju ranjivu grupu u smislu prisilnog i organizovanog prosjačenja, dok djevojčice, kako one iz Crne Gore tako i one van njenih granica, se prodaju radi zasnivanja brakova u romskim zajednicama u Crnoj Gori i u drugim zemljama. Jedan od ovakvih slučajeva koji su identifikovani tokom prošle godine, a za koje su podignute optužnice, je i slučaj djevojčice iz romske zajednice koju je njen otac prodao za iznos od 5.000 eura radi ugovorenog braka. Kada je riječ o trgovini radi prosjačenja, identifikovan je još jedan slučaj koji se tiče četiri maloljetna lica iz romske zajednice koji su bili prisiljeni da prosjače, u kontekstu organizovanog prosjačenja. Pozdravljam strategiju za prevenciju koju je Crna Gora usvojila, a koja se tiče romskih manjina, a posebno bih istakla edukativne programe koje imaju za cilj da destimulišu rane brakove, da spriječe napuštanje škole i da osiguraju da romska djeca pohađaju predškolske ustanove, osnovne i srednje škole. Postoje i mnogi drugi programi koji imaju za cilj društvenu integraciju romske zajednice uključujući i obrazovanje, pružanje smještaja i mogućnosti za dobijanje zaposlenja.

Od 2017. godine, Crna Gora je postala značajna tranzitna zemlja za migrante koji se kreću „Balkanskom rutom“. Prateći takozvanu južnu balkansku rutu, migranti se kreću iz Albanije, preko Crne Gore ka Bosni i Hercegovini. Prema zvaničnim statističkim podacima, broj migranata u tranzitu se povećao sa 799 koliko ih je zabilježeno 2017. godine na 4.580 migranata u 2018. godini i 6.380 migranata zabilježenih u periodu od januara do oktobra ove godine. Dok je samo u oktobru 2019. godine, broj migranata u tranzitu iznosio 1.038. Ove brojke ukazuju da je vjerovatno i broj potencijalnih žrtava trgovine ljudima takođe u porastu. Za migrante u Crnoj Gori, zemlja predstavlja samo tranzitnu zonu. Iako mnogi inicijalno izraze namjeru da apliciraju za azil u zemlji, samo mali broj njih se zadrži dovoljno dugo da zaokruži proceduru za dobijanje statusa izbjeglice. Saopštene informacije ukazuju na to da se

ovi migranti zadržavaju u zemlji onoliko dugo koliko im je potrebno da nađu način da nastave svoje putovanje ka drugim evropskim zemljama. U ovakvim uslovima, identifikovanje slučajeva trgovine ljudima među migrantima u tranzitu predstavlja pravi izazov. Migranti rijetko otkrivaju službenim licima elemente koji bi mogli da dovedu do identifikacije slučajeva trgovine ljudima iz straha da bi to moglo da odloži njihovo dalje kretanje ka drugim zemljama Evrope. Ipak, intervjui sa azilantima koji žele da dobiju status izbjeglica u Crnoj Gori mogao bi da bude dobra prilika za procjenu ranjivosti ove grupe kada je riječ o trgovini ljudima. Saradnja sistema azila i sistema zaštite predviđene za žrtve trgovine ljudima može da pruži novi nivo zaštite i da osigura preduzimanje adekvatnih mjera za one koji tokom svog putovanja postanu ili mogu da postanu žrtve trgovine ljudima i eksploatacije.

Pozdravljam zakonodavne inicijative kao što je zakon kojim se uspostavlja fond za nadoknadu štete žrtvama nasilja koji će žrtvama trgovine ljudima osigurati lakši pristup nadoknadi štete. Međutim, ovaj zakon koji je usvojen 2015. godine će stupiti na snagu tek nakon što Crna Gora postane članica Evropske unije. Moja snažna preporuka je da Vlada i Parlament odrede raniji datum stupanja na snagu ovog zakona koji je ključan za socijalnu inkluziju žrtava i preživjelih.

Tokom svoje posjete, izrazila sam zabrinutost u pogledu malog broja žrtava koje su identifikovane i kojima je pružena podrška, kao i zbog malog broja krivičnih postupaka. Vlada Crne Gore je nedavno izmijenila svoju operativnu strukturu za borbu protiv trgovine ljudima. Od avgusta ove godine, formiran je operativni tim, na čijem čelu se nalazi državni tužilac u Višem državnom tužilaštvu u Podgorici, za vođenje operativnih aktivnosti vezano za pokretanje krivičnog postupka. Operativni tim je inicirao istrage i/ili gonjenje u nekoliko slučajeva.

Nadležni organi Vlade su uspostavili dobru saradnju sa međunarodnim organizacijama kao što je IOM, sa kojom su definisale Standardne operativne procedure (SOP) za identifikaciju žrtava trgovine ljudima. Glavni cilj ovih SOP-ova, za koje se očekuje da će uskoro stupiti na snagu, je da se promijeni model identifikacije i pružanja podrške. U okviru trenutno postojećeg sistema, podrška žrtvi se pruža kada policija formalno identifikuje žrtvu tokom istražnog postupka. Sa novim SOP-ovima, za formalnu identifikaciju potencijalne žrtve biće zadužen tim koji će u svom sastavu imati doktora, psihologa i policijskog službenika, nezavisno od toga da li je pokrenut postupak istrage ili gonjenja.

Pozdravljam usvajanje ovih SOP-ova, koji imaju brojne pozitivne implikacije. Prvo, u novom modelu, identifikacija žrtava i rana podrška biće rezultat kolaborativnog procesa u koji će biti uključene osobe sa različitim vještinama i iz različitih sredina; drugo, biće pružena pomoć i podrška žrtvama i potencijalnim žrtvama trgovine ljudima. Treće, i što je važno, identifikacija i rana podrška žrtvama neće biti nužno vezani za postojanje istrage, kao što se to sada događa u praksi. Krivični postupak se može obustaviti iz više razloga, kao što je nedovoljno dokaza. Ipak, žrtva ima prava koja se moraju poštovati i potrebe koje moraju biti zadovoljene. Što se tiče sastava operativnog tima, želim da ohrabrim uključivanje inspekcije rada, kako bi se osigurao multidisciplinarni pristup koji je relevantan za slučajevne radne eksploatacije, oblasti u kojoj je identifikacija bila posebno skromna. Snažno ohrabrujem Vladu da odmah usvoji i implementira SOP-ove.

Što se tiče pomoći i podrške žrtvama, postoje nedostaci koje je potrebno prioritarno rješavati. Pozdravljam Vladin pristup da saraduje sa nevladinim organizacijama i finansira ih za vođenje skloništa, jer je ovo najefikasnije i za žrtve najpodesnije rešenje. Prema informacijama dobijenim tokom moje posjete, shvatila sam da u zemlji postoje četiri skloništa, od kojih je jedno za djecu u Bijeloj, jedno za muškarce i žrtve pod visokim rizikom u Bijelom Polju, kao i dva za žene u Podgorici i Nikšiću. Međutim, poslednja dva skloništa, kojima upravljaju nevladine organizacije sa licencom, pružaju podršku samo žrtvama nasilja u porodici, takođe kao posledica malog broja identifikovanih potencijalnih žrtava trgovine ljudima. Jedino specijalizovano sklonište za žrtve trgovine ljudima koje je djelovalo duži niz godina trenutno je zatvoreno, jer ta NVO nije ispunila kriterijume za dobijanje licence. Željela bih da naglasim da se iskustvo stečeno u konkretnom upravljanju specijalizovanim prihvatilištem za žrtve trgovine ljudima ne može izgubiti, i naprotiv, mora se vrednovati, eventualno i putem prelaznih mjera. Pored toga, cijeli sistem smještaja treba da bude spreman da redovno funkcioniše za veći broj potencijalnih žrtava trgovine ljudima, koje će se, nadamo se, u budućnosti sve više identifikovati kao posledica nedavnih promjena u operativnoj strukturi.

Stoga snažno preporučujem uspostavljanje efikasnijeg i trajnog sistema podrške žrtvama. U trenutnoj situaciji, NVO koje vode skloništa ne bi mogle da prežive bez podrške spoljnih i/ili privatnih donatora. Zbog toga bi cijeli sistem finansiranja trebalo da bude efikasniji, a borbi protiv trgovine ljudima treba dati prioritet, kako bi se u bliskoj budućnosti poboljšali rezultati zemlje u oblasti podrške

žrtvama. Podrška pružaocima usluga iz NVO sektora ne bi trebalo da se zasniva na pristupu od žrtve do žrtve. Prema postojećem sistemu, organizacijama civilnog društva koje pružaju pomoć žrtvama, uključujući smještaj, dodjeljuje se paušalni iznos po žrtvi mjesečno, pored sredstava dobijenih kroz projekte. To očigledno nije dovoljno za pokrivanje troškova pomoći žrtvama i sigurno šteti održivosti sistema. Treba uspostaviti sistem pomoći, uključujući specijalizovana skloništa za žrtve trgovine ljudima, i njegova održivost treba da se obezbijedi državnim finansiranjem. Ovo je takođe ključno za poboljšanje i povećanje stope identifikacije, jer je veća vjerovatnoća da će se žrtve javiti ako su mjere pomoći, posebno u pogledu adekvatnog smještaja, dostupne čim se izvrši identifikacija. Novi model identifikacije u okviru SOP-a, praćen snažnim i stalnim sistemom podrške, može dovesti zemlju do postizanja važnih rezultata.

Čestitam Crnoj Gori na usvajanju Smjernica razvijenih u saradnji sa OEBS-om o nekažnjavanju žrtava za nezakonite aktivnosti u koje su bile uključene kao direktne posljedice njihove situacije trafikovanja. Da bi se ohrabrile potencijalne žrtve da se jave, moraju biti uvjerene u činjenicu da neće biti gonjene. Načelo nekažnjavanja žrtava, sadržano u Konvenciji Savjeta Evrope o borbi protiv trgovine ljudima, rijetko se sprovodi u cijelom regionu SE. U tom pogledu, Crna Gora može biti primjer i pokazati inovativan i efikasan pristup.

Zaključno, uviđam da je zemlja nedavno razvila inovativne propise i politike, koji bi mogli dati priliku Crnoj Gori da preuzme vodeću ulogu u regionu, posebno u vezi sa Standardnim operativnim procedurama za identifikaciju i podršku žrtvama, koje će se uskoro usvojiti, Smjernicama za implementaciju nekažnjavanja žrtava i programa za nadoknade žrtvama nasilja. Međutim, takve inovativne mjere treba implementirati, i to će na kraju biti pravi izazov. Pozivam organe vlasti da uspostave efikasan sistem podrške žrtvama i potencijalnim žrtvama, u saradnji sa iskusnim nevladinim organizacijama, uključujući određivanje odgovarajućeg finansiranja. Neke promjene u strukturi odgovornosti i zadataka, posebno zamjena nacionalne koordinacije sa jedinicom za anti-trafiking u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova mogle bi ostaviti utisak deprioritizacije trgovine ljudima. Crnogorske vlasti na najvišem nivou treba da pokažu obnovljenu političku volju za borbu protiv trgovine ljudima kao prioritarnog pitanja. Nove vladine strukture, posebno operativni tim - koji je već postigao obećavajuće rezultate - i jedinica za borbu protiv trgovine ljudima sada moraju dokazati da je sprečavanje i suzbijanje trgovine ljudima, čak i više nego ranije, snažna opredjeljenost cjelokupne Vlade strukture koja će dovesti do konkretnih rezultata u bliskoj budućnosti.

SAOPŠTENJE ZA MEDIJE O POSJETI SPECIJALNE IZVJESTITELJKE UN ZA TRGOVINU LJUDIMA, POSEBNO ŽENAMA I DJECOM MARIJE GRACIJE ĐAMARINARO CRNOJ GORI

Crna Gora mora unaprijediti podršku žrtvama i potencijalnim žrtvama trgovine ljudima, navodi ekspert UN-a

PODGORICA / ŽENEVA (8. novembar 2019.)

Crna Gora mora značajno da unaprijedi pružanje pomoći žrtvama i potencijalnim žrtvama trgovine ljudima, kazala je Specijalna izvjestiteljka UN Marija Gracija Đamarinaro (Maria Grazia Giammarinaro), po završetku svoje osmodnevne posjete zemlji.

Brojni migranti koji koriste takozvanu Balkansku rutu, bili su podložni trafikingu i eksploataciji, navela je Specijalna izvjestiteljka apelujući na Crnu Goru da saraduje sa NVO koji imaju iskustva u ovoj oblasti, kako bi se povećao broj lica koja se identifikuju kao žrtve i kako bi im bila pružena podrška.

“Zabrinuta sam malim brojem žrtava koje su identifikovane i kojima je pružena podrška,” navodi Đamarinaro, Specijalna izvjestiteljka za trgovinu ljudima, posebno ženama i djecom, predstavljajući preliminarne zaključke na kraju svoje misije.

“Potrebno je prioritarno adresirati nedostatke u vezi sa pružanjem pomoći i podrške žrtvama. Cjelokupan sistem smještaja treba da bude spreman da funkcioniše na redovnoj osnovi za veći broj

potencijalnih žrtava. Trenutno, NVO koje vode skloništa ne bi mogle opstati bez podrške eksternih i/ili privatnih donatora.

“Efikasan sistem pomoći, uključujući specijalizovana skloništa za žrtve trgovine ljudima, treba stalno da funkcioniše i mora biti adekvatno finansiran. Ovo je takođe od ključnog značaja za unapređenje i povećanje stope identifikacije, jer je veća vjerovatnoća da će se žrtve javiti ako je pomoć, posebno adekvatan smještaj, lako dostupna.”

Đamarinaro je takođe izrazila zabrinutost zbog malog broja krivičnih postupaka, ali je napomenula da je Vlada Crne Gore nedavno promijenila svoju operativnu strukturu, i saopštila da je tim za rukovođenje operativnim aktivnostima na krivičnom postupku, osnovan u avgustu, već pokazao obećavajuće rezultate.

Specijalna izvjestiteljka je pozdravila usvajanje novih standardnih operativnih procedura za identifikaciju žrtava, razvijenih u saradnji sa Međunarodnom organizacijom za migracije, kao i smjernica o primjeni nekažnjavanja žrtava, razvijenih u saradnji sa OEBS-om i kompenzacionog fonda za žrtve nasilja, koji još uvijek nisu stupili na snagu.

“U okviru standardnih operativnih procedura biće uspostavljen inovativan model, u kojem će se odlučivanje u vezi sa podrškom žrtvama bazirati na procjeni multidisciplinarnog tima, a ne samo policije.“, rekla je Đamarinaro.

“Ovo treba da implicira da će pomoć dobiti ne samo žrtve identifikovane tokom krivičnog postupka, već i oni čiji je potencijalni status žrtve identifikovan na temelju lične i društvene procjene. Takav model, praćen snažnim sistemom podrške žrtvama, može dovesti zemlju do postizanja značajnih rezultata. Međutim, takve inovativne mjere treba i sprovesti, a to će na kraju predstavljati pravi izazov.“

Budući da bi zamjena Nacionalne kancelarije za koordinaciju jedinicom za borbu protiv trgovine ljudima u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova mogla da pruži utisak da je prioritet borbe protiv trgovine ljudima umanjen, Đamarinaro je pozvala Vladu da demonstrira obnovljenu političku volju za borbu protiv trgovine ljudima.

“Nove strukture u Vladi moraju pokazati da su, čak i više nego u prošlosti, snažno posvećene prevenciji i borbi protiv trgovine ljudima, i da će to proizvesti konkretne rezultate u bliskoj budućnosti.“, rekla je ona.

Naglasila je da je Crna Gora zemlja tranzita i destinacije za migrante, uz prisustvo unutrašnje trgovine ljudima, koje naročito pogađa pripadnike romske zajednice. Trgovina ljudima naročito je prisutna u primorskom dijelu zemlje i prvenstveno tokom ljetnje sezone, kad ljudi bivaju žrtvama trgovine radi seksualne ili radne eksploatacije, prinudnog rada u kućnim uslovima i prosjačenja.

Tokom posjete, Đamarinaro se srela sa predstavnicima Vladinih tijela, kao i zvaničnicima organizacija UN i predstavnicima organizacija civilnog društva. Takođe je posjetila skloništa.

Specijalna izvjestiteljka će predstaviti detaljan izvještaj sa svojim nalazima i preporukama Savjetu Ujedinjenih nacija za ljudska prava u junu 2020. godine.

Gđa Marija Gracija Đamarinaro (Italija) je imenovana za Specijalnu izvjestiteljku za trgovinu ljudima, posebno ženama i djecom od strane Savjeta za ljudska prava UN-a u junu 2014. godine. Sudija je od 1991. godine, a trenutno obavlja funkciju sudije građanskog suda u Rimu. Bila je Specijalna predstavница i Koordinator za borbu protiv trgovine ljudima u OSCE-u, a služila je i u Generalnom direktoratu Evropske komisije za pravdu, slobodu i bezbjednost u Briselu, gdje je bila zadužena za borbu protiv trgovine ljudima i seksualnu eksploataciju djece. G-đa Đamarinaro je izradila i Direktivu EU o sprječavanju i suzbijanju trgovine ljudima i zaštiti njenih žrtava.

Specijalni izvjestioci su dio onoga što je poznato kao Specijalne procedure Savjeta za ljudska prava. Specijalne procedure, najveće tijelo nezavisnih eksperata u sistemu Ujedinjenih nacija koje se bavi ljudskim pravima, je generalni naziv za nezavisne mehanizme Savjeta za utvrđivanje činjenica i monitoring, koji se bave situacijama specifičnim za određene države ili tematskim pitanjima širom svijeta. Eksperti Specijalnih procedura rade na volonterskoj osnovi; oni nisu zaposleni u Ujedinjenim nacijama i ne dobijaju platu za svoj rad. Oni su nezavisni od bilo koje vlade ili organizacije i rade kao nezavisni pojedinci.

*Za dodatne informacije i **medijske zahtjeve**, molimo Vas da se obratite:
gđi Klara Paskval de Vargas (Clara Pascual de Vargas) (+41 22 917 8214 /
cpascualdevargas@ohchr.org)*

Za upite medija koji se tiču ostalih nezavisnih eksperata Ujedinjenih nacija, molimo Vas da kontaktirate gospodina Džeremija Lorensa (Jeremy Laurence), Sektor za medije u Kancelariji Visokog komesara za ljudska prava (+41 22 917 9383 / jlaurence@ohchr.org)

*Pratite vijesti o nezavisnim ekspertima UN-a za ljudska prava na Twitteru @UN_SPExperts. Zabrinuti ste za svijet u kom živimo? **Onda već danas STANITE u odbranu nečijih prava** #Standup4humanrights i posjetite web stranicu <http://www.standup4humanrights.org>*

SEKRETAR ODBORA

Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Halil Duković